

Kedaj se obrne na boljše?

Zadnje tedne divja "strahotni" boj med nekaterimi slov. listi, ki se prav nič ne loči od boja med liberalci in klerikalci onstraj Oceana. Za načela se gre! Vas boj se suče okoli bankrotiranja "Glavne posojilnice", ki je bila nekakšna liberalna gospodarska panoga in nekakega klerikalnega denarnega zavoda v Ljubljani, ki menda tudi ne stoji na pravi denarni podlagi in bi menda dobila denarno mrzlico, če bi bila treba izplačati večjo denarno svoto.

Ta boj je postal tako nizek, kot je v navadi v stari domovini med prvaki liberalnega frakarstva in voditelji dobrega klerikalnega ljudstva. V začetku so prišli navidezno s stvarnimi poročili, ki so jih posneli po starodomovinskih listih. Kasneje so pa krenili na nizko osebno polje. Med vrsticami očitajo drug drugemu sleparstvo in lov za dolarjem. Vsi se topijo v ljubezni do delavcev in denarne zavode ki jih zastopajo — hvalijo kot rokovnjač svojo malho. Nihče bi se ne spodtikal nad tem, ako dela vsakdo reklamo za svoj "kšeft". Reklama je danes v kapitalistični družbi potrebna za trgovino kot ljudem zrak za življenje. To vedo danes v Ameriki že otroci, ki zapustijo ljudsko šolo. Le "učeni" urednikom slov. ameriških časnikov, ki zagovarjajo kapitalistični družabni red, torej logično tudi vse njegove izrodke in institucije, ne gre ta resnica v glavo. Ali spodtikati se mora vsakdo, od katerega se ni zbežala dostojnost, da oglase in trgovsko reklamo izrabljajo drugi proti družemu za nizkotne osebne napade. V ta boj so potegnili tudi avstrijske konzule, ki niso drugega kot pokorni slugi avstrijske vlade, ker so vsem amer. slov. listom poslali nekakšne popravke. Seveda niso povedali, da morajo konzuli to izvršiti, kar jim ukaže avstrijska vlada, ako hočejo obdržati svoje službe. Tudi niso povedali, da je klerikalna stražka, ki je pri avstrijski vladi vključena kot zlato sredstvo za poneumnevanje ljudstva, vplivala s tako silo na vlado, da je vlada ukazala konzulam, naj pošljejo popravke v interesu klerikalnega denarnega zavoda v Ljubljani. Ali prav po domače so vdarili po konzulih in pri tem pa ponosno trkali po prsih: Ali mislijo gospodje konzuli, da se jih bojimo? dasiravno jim je zlezlo srce v hlače pred klerikalno stranko, ki ima vplivno besedo daleč, daleč — v Avstriji. Zlasali so učenca, mojstru, ki jih pretpa vsaki dan, so pa naredili globok poklon. Nekateri so pa v ta boj zavlekli še "Deželno hranilnico", ki je v ljudstvu poznana pod imenom "nemška šparkasa", čes, da je že tudi skoraj bankrot. Poleg osebnih očitanj in sumničev je pa bilo čitati reklamo za mestno hranilnico ljubljansko kot najbolj varen zavod, ker mesto jamči z vsa častno močjo za služaj bankrota.

Zadnja priporočba ni nič drugega kot dobro preračunjena trgovska reklama. V kapitalistični družbi lahko bankrotirajo pocemna ali več držav ali dežel, eno ali več mest, en privaten bankir ali več, ali pa industrična, obratna, stavbinska in rudniška podjetja. V kapitalistični družbi vsi bankrot kot Damoklejev meč nad državami, deželami, mesti, privatnimi bankirji kot nad vsakim industričnim, obratnim, stavbinskim in rudarskim podjetjem. Do danes smo doživeli, da so bankrotirale, države, dežele, mesta, privatni bankirji in vsakovrstna druga kapitalistična podjetja. Navadno so pa bankrote zakrivilo povsod pretirane spekulacije,

slabo gospodarstvo in spletke gospodarsko močnih kapitalistov. Pri državnih, deželnih in mestnih bankrotih sta včasih sodelovala tudi visoka politika in vojna, ki pa nista nič drugega kot spletke, ki so dozorele v glavah kapitalistov, da z bankrotiranjem svoje-ga nasprotnika gospodarsko ojačajo osebe.

V državnih, deželnih in mestnih hranilnicah je denar nekoliko varnejši kot pri privatnih bankirjih, ki se spuščajo v divje spekulacije. Ako je pa bankir konservativen v spekulacijah, je pa denar pri njemu toliko varen kot v občinskih ali državnih zavodih. Težko je pa uganiti, kateri bankir je v spekulacijah previden in zmeren, ker noben bankir ne bo pripovedoval vlagateljem hranilniš vlog, da se je spustil v spekulacije dvomljive vrednosti. Razsoden človek smatra slavospevi eni ali drugi hranilnici ali posojilnici za navadno trgovsko reklamo, ki ima namen pridobiti zaupanje podjetja. Slov. ameriški časnikarji, ki pišejo ali urejajo časnike kapitalistične vsebine, so pa drugega mnenja. Dokler lastniki listov drug drugemu ne hodijo v škodo, smatrajo take slavospeve za samoobsebi umevno trgovsko reklamo. Kedar se pa križajo interesi teh gospodov, pa zavre voda v kotlu. Take oglase pribijejo v javnosti za sleparska sredstva, kot da bi bil prišel vodja hranilnice predno je bankrotirala k lastniku lista in mu rekel: "Prijetelj, v kratkem bo hranilnica bankrot. Za denar mi zvrši dobro reklamo, da izprešamo iz slov. delavcev v Ameriki denarja, kolikor se ga še da dobiti v tej kratki dobi pred bankrotom."

In tak boj je nizek in podej. Iz njega gleda kopito osebnega koristolovstva in nevoščljivosti. Socialiste pravzaprav ne briga, kako se lastniki kapitalističnih listov kavajo med seboj, in drug drugemu spodjedajo ugled v javnosti. Vsekakor je pa dobro, da narod spozna način njih boja, kedar si pri delitvi plemu skočijo v lase.

Ako bi lastniki listov kapitalistične smeri res bili vneta za blagor slov. delavca v Ameriki, bi prihajali z drugimi nasveti kot s priporočanjem denarnih zavodov v stari domovini. Ako ima delavec svoje družino v stari domovini, je nekaj navadnega in razumljivega, da skrbi za svojo družino. Nerazumno pa je, da delavec pošilja denar hraniti starodomovinski bankirjem in denarnim zavodom, ker s svojim denarjem spodjeda gospodarsko moč državi, v kateri živi, in zaeno skrbi, da se gospodarske krize vračajo malo hitreje s svojimi usodopolnimi učinki za delavce. V tem slučaju posnema ameriške kapitaliste, ki hodijo na oddih preko velike luže.

Seveda so nekateri delavci, ki pošiljajo hraniti denar v staro domovino in se izgovarjajo: Ko prihranim toliko in toliko kren, si bom kupil v rodni vasi ali pa v okolici domačijo. Blazna misel! Vprašajte one, ki so kupili domačije v stari domovini, koliko časa so ostali tam? Visoki davki, ovsen kruh, nezabljjen krompir, zelje na vodi, slab zaslužek so jih prisilili, da so se vrnili v Ameriko. Denar, ki so ga zaslužili s težkim delom, je bil proč, dobiček so pa imele parobrodne in železniške družbe.

Delavce, kterega veseli kmetijstvo, lahko kupi kmetijo v Ameriki. Zemlja je rodovitna, zemljišča pa cenena. Ako se več delavcev, ki so za kmetijo, združijo in kupijo en tisoč ali več akrov zemljišča in med seboj razdelijo, delo v naselbini pa izvršujejo skupno in tudi pridelke postavljajo skupno na trg, jim je vspeh zagotovljen, njih trdo zasluženi prihranki pa, varno naloženi. Njim se ne bo treba bati gospodarske

krize, pa tudi ne prositi industri- elne kneze za delo.

Slov. ameriški časnikarji, ki zagovarjajo kapitalistične interese, se niso do danes pobrigali tako daleč, da bi prišli z nasveti, kako si naj slov. ameriški delavci pomagajo z dandanes v mejah kapitalistične družbe. Mogoče, da se poboljšajo in uvidijo, da niso do danes zvršili za delavce to, kar je bila njih sveta dolžnost.

Nihče bi slov. amer. kapitalističnih časnikarjev ne opominjal na to dolžnost, ako ne bi vedno povdarjali, da so zagovorniki delavskih pravic in neutrudni delavci na polju gospodarske organizacije slov. delavcev v Ameriki. Kdor se pa delavcem vsiljuje za zagovornika in neutrudnega delavca za delavce, je pa tudi čes, da enkrat že dokaže svoje trditve. Govoriti, obljubljeni, pisati — pa ne prihajati z nasveti in načrti na dan, poleg pa še obrekovati in sumničiti, dokazuje, da je v možganih malo idealov, nič ljubezni do resnega dela, mnogo domišljavosti in ljubezni do samega sebe. Mogoče tudi ni tako — mogoče primanjkuje le znanja in izobrazbe, ali pa lastniki listov nalagajo svojim urednikom toliko dela, da so postali živi avtomati, ki ne morejo s tisto resnostjo in globokim raziskovanjem obdelati vsakega vprašanja, ki je z gospodarskega stališča zelo važno za slov. delavce v Ameriki in zapisejo le to, kar je lastnikom všeč.

Nekateri ameriški kapitalistični časnikarji razpravljajo v prid socializmu in zadružništvu v mesečnikih in svetovnoznanih dnevnih-kih tako globoko in resno, da je spoznat takoj, da so študirali zadružništvo in socializem.

O slov. amer. meščanskih časnikarjih je pa nemogoče danes zapisati kaj takega. Mogoče se v prihodnosti obrne na boljše?

BLAZNI SISTEM.

Parletni otrok milionarja Vinson Walsh McLeana v Cincinnati že poseduje krasni in dragoceni avtomobil, ki je nalašč zanj izdelan.

V Brooklynu je pred par dnevi umrla vlad gladu Mrs. P. Sidel in njen mali rojenček ravno tako. Njen mož, delavec, leži napol izstradan v javni bolnišnici. Bil je celo zimo brez dela in zastoj je bil njegov napor, da bi ga dobil, dokler ni končno omagal.

Časopis "Dispatch" v Columbusu, O., poroča, da sta pred kratkim prišla v tamošnje kaznilnico dva obsojenca: bančni uradnik, kteri je poneveril oziroma ukradel \$200.000 in navadni delavec, kteri je ukradel jedno klobaso, ki ni bila vredna deset centov, s katero si je potolažil večdnevni glad. Bančnega uradnika, kteri je ukradel dvestotisoč dolarjev, so v kaznilnici posadili za pisalno mizo, kjer se počasi igra s peresom; a delavca, kteri je ukradel desetcentno klobaso so pa poglani na dvorišče tole kamenje.

Delavce Byron Argensinger v Jacksonu, Mich., se že od l. 1905 toži z ondotno Commonwealth Power-kompanijo, pri kateri je bil prej vposlen in kjer ga je stroj polomil, da ni več zmožen za nobeno delo. Niže sodišče mu je prisodilo \$10.000 odškodnine. Kompanija je pa apelirala na vrhovno sodišče v državi in pravkar izrečen končni razsodek se glasi, da pohabljeni Argensinger ne — zasluži nobene odškodnine! O, yes — sodniki so zelo naklonjeni delavcem! Nauk: Delavci naj izvolijo svoje sodnike.

Priporočajte in širite jugoslovansko socialistično časopisje v Ameriki: "Proletarec", "Radniška Straža", "Svetlo", "Narodni Glas".

APPONY IN OGRSKI DELAVCI.

Zadnji teden se je mudil v Chicagu grof Albert Appony, bivši naučni minister v Budimpešti. Na kolodvoru ga je sprejel mogočen kardož policajev kakor kakšnega tiranskega potentata ali pa — kriminalca. Čakaloga je na kolodvoru tudi par sto Slovakov in ogrskih delavcev, da mu prirede mačjo — godbo, toda strahopetni grof jih je prehitel; pripeljal se je namreč dve uri poprej kakor se je pa pričakovalo. Appony se je moral presneto slabo počutiti v Chicagu. Policaji in detektivi so ga obkrožali povsod kamor se je gnil, čes, da ga ne — napadejo Slovaki. Na Washingtonov rojstni dan je Appony predaval pred Twentieth Century Clubom o mednarodnem miru. V dvorani oboženi detektivi, zunaj dvorane oboženi policaji — na odru pa grof Appony, predstavnik tiranske ogrske vlade, kteri zmeče leto za letom milione militarizmu v žrelo — govoreč o mednarodnem miru! Bolj smešne figure si ne moremo misliti.

Istočasno, ko se je ciganski grof smešil v krogu policijskih krepeljev in nabasanih revolverjev, se je pa nadaljeval protest Slovakov, Čehov in Hrvatov proti njemu kot zatiralec slovanskih ljudstev pod ogrskim režimom. Najznačilnejši je bil protestni shod ogrskih delavcev združenih v socialistični organizaciji. Ogrski sodrugi so ožigosali Apponija kot advokata velikih militarističnih izdatkov in nasprotnika povišanih delavskih plač. Prikazali so v jasni luči njegovo preteklost v 40 letnem političnem delovanju in njegove stališče napram ogrskemu proletarijatu, kteri trpi silne krivice pod tiransko ogrsko vlado. Appony, ko je bil naučni minister, gnojil je tla klerikalizmu; množil je klerikalne šole in povsod podpiral koruptno klerikalno politiko. V militaristične svrhe izdala ogrska vlada navadno letnih 500 milijonov kron, a za ljudske šole samo 16 milijonov kron. In ta človek se še upa tu v Ameriki nastopiti kot nekaj apostol miru? No, Appony že ve, da v Ameriki je dobrodošel vsak dobro preračunan — bluff!

Madžarskemu "grofu" Apponiju menda ne ostane Chicagu v prijetnem spominu. Kakor poročamo na drugem mestu, grmi mu neprestano na ušesa mogočni protest ameriških Slovakov, kteri mu prirejajo neželjene sprejeme v vsakem mestu, kjer se ustavi. Zadnji četrtak je Appony govoril v Art Institute na Michigan Ave. Med poslušalci je bilo precejšnje število ogorčenih Slovakov in madžarskih socialistov. "Grof" je nameraval ponovno govoriti o "mednarodnem miru", toda v zadnjem trenutku je zasukal teta na "socialni položaj Ogrske". Prišel je, da na Ogrskem je ravno toliko svobode (!) kakor v Ameriki ali na Angleškem. Dalje ni mogel. Ogorčeni klici so se vsuli kakor toča. "Sramota! — Hanba! — Lažnik! — Zatiralec naše svobode! — Hinavec! Dol z njim!" je letelo v angleškem, madžarskem in slovaškem jeziku od vseh strani. Navzočniki, ki razumejo madžarsko, so pravili pozneje, da ogrski demonstrantje niso izbirali ravno finih besedij. Appony je obledel kot stena in samo migljaj je z ustnami. V splošnem nemiru in hrupu, ko so policaji in detektivi razgnali vpijoče, je pa skočil jeden demonstrantov k Apponiju in s klicem: "Kako se predrzneš priti semkaj!" — sunil je "grofa" dvakrat v čeljust in lice, da se je vllil curek krvi po kravatji. Napadalec so brz prijel, Apponija pa odvedli na varno. Napadalecva pest mu je malo prebila kožo; druge nesreče ni bilo. Tako se je končal Apponijev govor o "mednarodnem miru" in "ogrski svo-

bodi" v Chicagu. Pač žalostni konec, o kakršnem Appony niti sanjal ni, ko se je peljal v Ameriko. — Dotičnega napadaleca je sodnik Newcomber drugi dan obsodil na \$6 globe, nakar je bil prost.

Napredki v angleški rudarski zvezi.

Zanimivo dejstvo je, da se angleške strokovne zveze, ki so bile nekoč učiteljice drugega evropskega delavstva, dandanes dajo vplivati od nekdanjih učencev. To se vidi zlasti pri rudarjih, kjer se kaže vpliv mednarodnega rudarskega gibanja, ki ga vodijo socialni demokrati. V seji, dne 5. oktobra l. l. v Edinburgu (Angleška) je prvi sprejel tamkaj zborujoči kongres rudarjev na Angleškem resolucijo, ki zahteva uvelodbo od delavstva voljenih delavskih nadzornikov. To je nedvomno uspeh mednarodnih rudarskih kongresov, kjer se vedno povdarja ta zahteva. Resolucijo je predlagal podpredsednik angleške rudarske zveze, sodrug Smillie, ki je proučeval zadnji čas delavsko nadzorstvo na Francoskem, kjer se je ta naredba jako dobro obnesla. Resolucija se glasi: "Delavski nadzorniki naj se imenujejo, kakor se zahtevajo v manjšinskem poročilu kraljeve komisije o nezagodah v rudnikih. Delavski nadzorniki naj se volijo od rudarjev tistega okraja, ki je prideljen nadzorniku. Nadzornik naj posveti vse svoj čas nadzorstvanju jam. Volitveno opravilene osebe naj imajo pravico, da nadzornika lahko potom glasovanja odpušče." Poročevalec je dejal, kolike važnosti je, da tisti ljudje, ki dobro poznajo jamo in njene nevarnosti vsak kraj temeljito nadzorujejo. Sedanje nadzorovanje, ki ga opravljajo vladni uradniki, pravzaprav ni nikako nadzorovanje v pravem smislu besede. Sedanji rudniški nadzorniki sami priznavajo, da so utegnili pregledati le par jam in so potem sklepali na razmere v drugih jamah. Rudarji zahtevajo, da naj imajo rudarji večjega rudnika ali več manjših rudnikov pravico izvoliti iz svoje srede tovariša, ki bo posvetil ves svoj čas pregledovanju jame in ki bo sporočal sleherno nerednost vladnemu uradniku. Nikakor ni pravično, ako se zahteva, da naj si delavstvo samo plača nadzornike; stroške tega nadzorstva morajo plačati podjetniki ali pa država. Ta zahteva je sicer nova na Angleškem toda na Francoskem obstoji delavsko nadzorstvo že 20 let in se je jako dobro obneslo. Na Francoskem so delavski nadzorniki mnogo storili, da so se preprečile razne nezgode. Angleški rudarji se morajo zavzeti za to zahtevo z vsvo odločnostjo in vztrajnostjo, da dosežejo svoj smoter, kajti vsi nasprotniki se bodo z vsvo silo upirali temu načrtu. Druga pomembna resolucija, ki se je sprejela prav tako soglasno kakor prva, se nanaša na ustanovitev tedenskega lista. Sicer se izdajanje še ni sklenilo, toda pričelo se je vsaj s pripravami za strokovno glasilo, ki je nujno potrebno za vsako moderno gibanje. Dosej so bili angleški rudarji bolj konservativni. Zdad pa so se pričeli nagibati k socialni demokraciji in je jako verjetno, da bodo nekoč še jedro angleške socialne demokracije.

Sodrugi ne pozabite, da je brez malega samo še dva meseca do 1. maja, mednarodnega delavskega praznika. "Proletarec" izide za 1. maj zopet v svečani obliki, najmanj na 8 ali 12 straneh posvečen socialistični propagandi in splošni izobrazbi delavca. Bodite pripravljeni, kajti čaka vas spet ogromno toda potrebno delo. Mi se popolnoma zanesemo na vas in smo prepričani, da to pot bo naročenih 10.000 iztisov.

Iz delavskega polja. Štrajki.

Lake Superior Iron & Chemical Co. v Ashlandu, Wis. je znižala plačo delavcem. Posledica je bila, da so delavci do zadnjega moža zaštrajkali, 600 mož je prizadetih.

20. feb. je proglašen generalni štrajk kotlarjev v Clevelandu, O., vposlenih pri New York Central železnici. Štrajkovnemu pozivu se je odzvalo do danes 80 kotlarjev v Collinwoodu, kjer je okrog 800 mož vposlenih v železniških tovarnah za kotle. Štrajk je nastal, ker hoče železniška družba vpeljati delo od komada kar pomeni prelomitev pogodbe med unijo kotlarjev in železniško družbo. Po starem delavnem sistemu imajo kotlarji 35 centov na uro.

V Bostonu, Mass., je zaštrajkalo 70 kotlarjev iz sočutja do tovarišev v Ohio.

Zadnji teden se je vrnila v Springfieldu letna konvencija ilinoiške organizacije premogarjev, kteri šteje v državi 66.000 članov. Delegatje so med drugimi razpravljali, kako bi se omejili importiranje delavcev v ilinoiška premogarska orkrožja, kjer potem zaježijo delavski trg.

Okrožni sodnik G. W. Whitford v Denveru, Colo., je 24. t. m. oprostil šestnajst štrajkujočih premogarjev, ktere je bil meseca decembra po nedolžnem potisnil v enoletni zapor. Viharni protest delavstva po celi deželi je pripomogel k temu. Čas je tukaj, ko tudi najbolj tiranski kapitalistični sodnik ne more več prenesti silnega navala vzbujenega delavstva, kadar protestira za pravično stvar.

Štrajkujočem kotlarjem v Collinwoodu, O., se v par dneh pridruži tudi 700 pmagačev, kteri so vposleni v dotičnih tvornicah. Ako se železniške družbe še ne bodo zmenile za zahteve kotlarjev, pozvala bo unija masimiste in kovače na simpatični štrajk. Na ta način bo okrog 1500 do 2000 mož ustavilo delo.

Organiziranemu delavstvu v Missouri se je posrečilo, prisiliti ondotno državno zakonodajo, da je sprejela zakon, po kterem v teku par let popolnoma odpravi pogodbeno delo v kaznilnicah.

Organizirano delavstvo v Los Angeles, Calif. namerava pričeti z generalnim štrajkom koncem aprila. Geo. J. Gunrey, lokalni organizator in voditelj izjavlja, da boj proti lokalnim kapitalistom se mora enkrat izvršiti do kraja. Progoni in persekucije unijskih delavcev v Los Angeles presegajo že vse meje. Iztočne delavske organizacije so obljubile izdatno finančno pomoč.

Kapitalistični umori.

Dvanajst rudarjev je ostalo v gorečem rovu rudnika Belmont blizo Tonopah, New. Rudnik se je vnel zadnji četrtak. Hipna rešitev je bila nemogoča, kajti plamen se je hitro razširil in zaprl vhod v jamo v glavnem shaftu. Ponesrečeni rudarji so večinoma tujezemci.

CHIKAŠKI SODRUGI POZOR!

Srbaka skupina štev. 20 Jugosl. socialistične Zveze priredi dne 11 marca t. l. veliko veselico, s predstavo, petjem in godbo.

Veselica se vrši v MOZART Halli, 1532 — 38 Clybourn Ave. Slovenski sodrugi na krov na ta dan!

Ustopenice stanejo 25 ct. in jih je dobiti pri tajniku Zveze, Frank Petriču 1837 So. Center Ave.

Ste že obnovili naročnino "Proletarca"? — Če jo še niste, storite to takoj, da se vam ne ustavi lista.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj: Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročnina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by South Slavic Workmen's Publishing Company Chicago, Illinois.

Glasiló Slovenske socialistične organizacije v Ameriki.

Frank Podlipce, President; John Petrich, Secretary; Frank Jančič, Treasurer; Frank Petrič, direktorij; Jos. Bratkovič, direktorij.

Subscription Rates: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year.

NASLOV (ADDRESS): "PROLETAREC" 2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

ZELJE KATOLIŠKIH KLRIKALCEV.

Kedar prihaja spomlad, govore običajno v stari domovini: vojska bo z Lahom. Ta govoric se sistematično ponavlja, odkar je papež kot posvetni vladar zgubil vso moč. Govorica ima namen uglobiti v ljudstvu mržnjo do Italije in pripraviti ljudstvo za klanje s sosedom na jugu.

"Proti oboževanju in vojni hujskariji."

V temnih kotih se je začela zopet nesramna igra z živimi interesi narodov. Časopisi velikih strank slikajo hudiča na steno, govorniki velikih strank deklamirajo patetične besede: Vojna z Italijo je neizogibna. Kakor krokanje krokerjev, ki ne morejo dočakati velikega umiranja, se slišijo votli glasovi hujskačev. Na čelu te nove križarske vojske pa stoji katoliški klerikalizem, sovražec svobode narodov in povstavljajoč kopnenje rimskih papežev po vesoljni svetovni vladi nad vse interese ljudstva.

Rimski klerikalizem sovraži Italijo, ker se je iznebila papeževe despotije. Povrniti "svetemu očetu" svetovno gospodstvo, postaviti ga za kralja nad kralji, za cesarja nad cesarji, je njegova želja, njegovo stremljenje, njegov program. Katoliško klerikalne stranke vsega sveta služijo temu namenu. V tem jih ne ločijo državne meje, ne narodne razlike. V najboljšem slučaju jim je narodnost plašč, s katerim pokrivajo svoj pravi cilj.

Ali do tega cilja ni poti, dokler je Italija svoja država. V očeh katoliškega klerikalizma je Italija plod zločina, sama zločinska, njena vlada hudodelska, njen kralj ropar. Edini legalni vladar italijanski je po klerikalnem nauku rimski papež. Da se njemu povrne svetovna hegemonija, se mora pahniti italijanska dinastija s prestola in pogubiti sedanja Italija. In v ta namen je potrebna vojna.

Kjer je ljudstvo še tako v klerikalni temi, da slepo verjame vsako besedo, prihajajoča iz "posvečenih" ust, je pravljica o "jeftinstvu" ubogega papeža zelo primerna. Ker pa se svet kljub vsemu rimskemu pritisku vendar pomika naprej, se ne morejo pravi nameni klerikalizma povsod tako očitno razglašati. Treba je torej iskati pretvez. To je naloga klerikalne taktike.

Mnogo dežele, na ktere se je rimljanstvo nekdanj opiralo, so se otrele klerikalnega jarma. Francija se je osvobodila cerkvenega varuštva. Nemčija je vkljub Viljemovim simpatijam do vaticana preveč protestantska. Na Španjskem so siti jezuitov in jezuitizma. Portugalska je z odslovlitvijo kralja tudi cerkvi odpovedala suženjsko pokorščino. Izmed vseh

držav je ostala le še ena, v katero upira klerikalizem svoje oči, pričakujoč od nje izvršitve svojih upov. To je naša blažena Avstrija. Če bi se posrečilo nahujskati Avstrijo zoper Italijo, razvneti vojno med obema, tedaj bi bilo mogoče, da pogine današnja Italija. Na njenih razvalinah bi se zopet povzdignila papeževa posvetna država. Avstrija, vsled vojne še bolj oslabiljena, vsled svojih notranjih preprirov razmaja, pa bi ostala papežev brez-pogojni vazal.

Treba je torej iskati razlogov, da se utemelji potreba vojne med Avstrijo in Italijo. Take razloge išče klerikalizem z mrzlično marljivostjo, jih izmišljuje, jih povečava; jih ilustrira, pa piha od dne do dne glasneje v pozvano: Vojna je neizogibna. Glavni klerikalni listi v Avstriji, med njimi dunajska "Reichpost", pišejo članke z naslovom "Vojna z Italijo je neizogibna"; glavni klerikalni deklamatorji, med njimi naš Šušteršič, zahtevajo več vojnih ladij, dovoljujejo nove ladje, češ, vojna z Italijo je pred durmi.

Vsem tem šeuvanju je velika nevarnost. Italija in Avstrija sta člana trozveze in vendar je resnica, da je to zvezno razmerje zelo problematično. Italijanski vojuni zahajajo v Avstrijo, avstrijski v Italijo. Na obeh straneh ob meji se grade nove utrbe. Tu in tam se izžema ljudstvo za morarico. Tu in tam vlada razdražljivost, izvirajoča iz vzajemnega nezaupanja. Narasčanje klerikalne struje v Avstriji vzmernja Italijo, vsaka beseda nezrelega iredentovca v Italiji vzbuja sum v Avstriji. In besede hujskačev postajajo od dne do dne bolj nevarne. Homatije na Balkanu dajejo nevarnosti posebno temno ozadje.

V teh razmerah je dolžnost vseh treznih elementov, da nastopijo z vso odločnostjo zoper brezvestno hujskanje političnih šarlatanov in da z vsemi sredstvi preprečijo klerikalni namen, ki bi provzročil strašno nesrečo za vse ljudstvo v Avstriji in Italiji, poslužil pa ne bi nikomur kakor kozmopolitičnemu katoliškemu klerikalizmu, oziroma papeževski vse-svetovni despotiji.

To je bil razlog, da se je socialna demokracija, ki ima nalogo varovati najsvetejše interese proletariata, vprašala, kaj je storiti zoper to nevarnost, ki bi v prvi vrsti zadelo delavsko ljudstvo. V petek in soboto so se v Trstu sešli zastopniki socialne demokracije iz Avstrije in Ogrske ter iz Italije, Avstrijske stranke so zastopali: Nemško sodruga dr. Adler in dr. Bauer, češko A. Němec, poljsko dr. Diamand, jugoslovansko Etbm Kristan, italijansko iz Primorja Pittoni, iz Trentina dr. Pisecl in Avancini, ogrsko Weltner in Jaszi, socialiste iz Italije pa Bissolatti, Morgari in Ciotti. Na tem posvetovanju se je sklenilo, da se priredi dne 9. in 10. aprila v Italiji velik sestanek socialistov iz Italije in Avstro-Ogrske s konferenco in javnim manifestacijskim shodom. Sodrugi v Italiji imajo določiti, če bo ta sestanek v Firenci ali pa v Rimu. Obenem se imajo dne 9. aprila prirediti po vseh industrijskih krajih v Avstriji in Italiji veliki shodi, na katerih izrazi delavstvo svoj protest proti oboževanju in vojnemu hujskanju.

Nadalje se je sklenilo, da se ustanovi poseben urad za vzajemno poučevanje o razmerah in tekočih dogodkih izmed Avstrije in Italije. Slovence in Hrvatje, ki žive v avstrijskem Primorju na enem ozemlju z Italijani, igrajo v tej zadevi posebno važno vlogo, o kateri o bližnji priliki še izpogovorimo. Že sedaj pa pozivljemo vse organizacije, da se pripravijo na dostojno, mogočno manifestacijo. Dan 9. aprila ima pokazati tudi pomembnost jugoslovanske socialne demokracije.

Članek v "Rd. Pr." nam pojasnjuje, da so strune tako napete, da je skrajni čas, da posežejo v mejo avstroogrski delavci vseh narodov in delavci v Italiji in odvrnejo krvolitje. Ako bi v vojni trpeli le avstrijski škofje, kanoniki, župniki in kaplani, v Italiji pa papež, kardinali, kleriki in samostanski kozli vseh vrst, tedaj bi gospoda v talarju in kuti najodločneje protestirala proti vojni.

Skušala bi, da bi peta božja zapoved: ne ubijaj uglobila se tako globoko v ljudsko dušo, da bi nihče ne prijel za puško in meč. Ali klerikalci hujskajo za vojno, ker vedo, da jim škodila ne bo, ako jim že ne koristi.

Proti nameravanemu krvolitju med Italijo in Avstrijo je treba, da nastopijo slovenski, hrvatski in srbski delavci, sploh avstrijski delavci vseh narodov in delavci iz Italije, ki živijo v Ameriki. Prično lahko s pasivno rezistenco. Kdor nima družine — žene in otrok — v stari domovini, naj ne pošilja denarja v starokrajске hranilnice. Kdor hrani denar v starokrajški hranilnici, naj dvigne svojo ulogo. V slučaju vojne naj se pa noben rezervist, črnovojnič ali pa mladenič, ki ga veže še vojaška dolžnost ne odzove ukazu vojaške oblasti, ki ga kliče na občno klanje. Socialističnim klubom in drugim delavskim organizacijam, pri katerih so izključno avstrijski ali pa italijanski delavci je pa priporočati, da na svojih rednih zborovanjih sprejmejo resolucije proti vojni med Avstrijo in Italijo in te resolucije pošljejo avstrijskemu ali talijanskemu vladnemu zastopniku, ki biva v Washingtonu ali pa bližnjemu konzulu.

Delavci, ne pošiljajte denarja v staro domovino v hranilne zavode, dokler ni vojna nevarnost med Avstrijo in Italijo odvrnena. Kdo vam zamore garantirati, da je vaš denar varno naložen, ko preti pošast — vojna?

KDO NAJ MNOŽI OTOKE?

Profesor Emeritus Eliot iz harvardskega vseučilišča je nedavno rekel, da bi morala vsaka zdrava žena — omožena seveda — roditi najmanj šest do osem otrok. Po njegovem mnenju bi morala vsaka ameriška rodbina šteti povprečno pet do šest glav.

Kako "moder" je ta Eliot! Predvsem moramo pribiti, da Eliot v splošnem zastopa mnenje bogataških postopacv in političnih klativitezev kot n. pr. klepetavi Roosevelt in mnogo drugih. Ker torej kot tak govori Eliot v imenu kapitalističnega razreda, bilo bi jako umestno, da bogataši dajo vzgled drugim, da bogataši prvi pomnože svoje rodbine. Bogate dame; ktere nimajo drugega posla kakor pasti lenobo in ktere vsled dolgega časa prirejajo pojedine psom, mačkam in opicam, bi lahko vzgajale ne samo po šest temveč tudi deset otrok vsaka. Ker imajo tisoče, stotisoče in milione na razpolago, ne bi jim bilo treba skrbeti, da bi bili otroci lačni in raztrgani. Toda kaj vidimo v bogataških krogih? v takozvanem "družabnem vrhnju"? Ravno med bogataši, kapitalisti vlada največja rodbinska propalost, največja zloraba zakona in največja spolna anarhija. Večina bogataških dam je brez otrok; brez otrok so zato, ker si namestoma preprečijo plod z nepostavnimi in protinaravnimi sredstvi, samo zato, da nimajo materinskih bolečin in skrbi in da imajo prost čas za orgije in opije pojedine. Širokoustni Roosevelt je že večkrat naglašal, da Američanom grozi "rage suicide" (plemiski samotuor ali z drugimi besedami: nazadovanje zaroda), a njegova hči Alice, ktero je že peto leto omožena z Nickom Longworthom, nima še danes nobenega otroka. Ravno zadnji teden je poročalo časopisje, da si je Alice nabavila dve opici, kateri bi rada naučila — govoriti. Zopet slika blaznega sistema.

In ta gnjnila, skozinsko propadla in degenerirana bogataška banda pride po kakšnem Eliotu z navsvetom, koliko otrok naj rodi vsaka žena. Ali naj revna proletarska žena vzgaja po šest do osem otrok, ko še sama nima kaj djati v usta, kadar je mož brez dela? Saj proletarijat itak skrbi brez malega za ves naraščaj. Hočejo-li kapitalisti še več proletarskih otrok, da jih poženejo v industrijske mlinske mamona in zmlinčijo in izsesajo za sveti profit? Kako se naj z prof. Eliotom strinja siromošni delavec, kteremu so brezposelnost, glad in holecen večni prijatelji v hiši? Gotovo, so delavci, kateri imajo več kot po osem otrok, vprašanje pa je, koliko jih odraste in koliko jih klone v boj za obstanek. Ali naj delavce

rodi otroke samo za to, da imajo zdravniki in pogrebniški dovolj posla?

Delavcu, kateri nima več kot 600 do 800 dolarjev letnega zaslužka, popolnoma zadostuje jeden otrok, k večjemu dva. Ako je zločin, protinaravnim potom omejiti število otrok — česar se navadno poslužujejo bogataške, boržuzne rodbine — ali ni stokrat, tisočkrat večji zločin, roditi otrok, kateri so takoj po rojstvu obsojeni v smrt vsled bede in pomanjkanja? Ali ni neodpustni zločin, če pride na svet otrok z vsemi pravicami do življenja, pa mora umreti, ker nima dovolj hrane in zdravega stanovanja? O, nihče, kdor kaj preydari, ni proti svobodni množitvi mladega naraščaja. Prostrora je dovolj; takozvano narodno bogastvo je tako veliko, da bi se lahko preživelo dvakrat, trikrat več prebivalstva kakor ga je sedaj v Zd. državah. Toda narodno bogastvo je privatna last kapitalistov in zločinski kapitalizem odučuje drugače. Zločinski kapitalistični sistem privatne lastnine narekuje milionom proletarcev življenska sredstva. Narekuje jim koliko smejo delati in konsekvencno: koliko in kaj smejo jesti; narekuje jim, koliko se jih sme ženiti in koliko otrok roditi. Kapitalizem narekuje, koliko delavcev in siromakov se vsled gmotnega pomanjkanja ne sme ženiti in za te ima kapitalizem pošastno protistucijo. Tak je današnji družabni sistem — sistem krščanske morale! In zagovorniki tega hudodelskega sistema imajo še korajžo, trditi, da bo socializem razdal rodbinsko življenje! Bolj razdajno ne more biti več nikdar kot je danes.

Iz vsega tega je razvidno, da merilo za velikost delavčeve rodbine mora danes še biti — denar, na mojnja. V bodočnosti bo pa to vprašanje rešil proletarijat s socialno revolucijo. Jednaka prilžnost do blagostanja za vse ljudi, katero prinaša socializem, bo položila popolnoma nov temelj za razvoj rodbine in mladine.

Dopisi.

Section Thirty, Minn.

Sodrugi urednik!

Danes je menda že okoli 150.000 Slovencev v Ameriki. Ogromna večina vseh teh naselnikov je prišlo z praznimi žepi in žuljavimi rokami po krivdi klerikalnih škofov, prelatov, kanonikov in nižjih posvečenih, božjih služabnikov. Kdor je ušel klerikalcem, je prišel v roke prilžnim liberalnim advokatom. Ti ljudje se so še vedno držali v prijateljskem objemu, kadar so skupaj delili plen, žulje slovenskih delavcev, kmetov in malih obrtnikov. Nič ni bilo družega, kot ciganija, ko so pred leti liberalci s pomočjo nemških veleposelnikov imeli deželne vajete v rokah. In nič drugače ni danes, ko v deželnem dvorcu gospodarijo gospodje klerikalci. Ako ste si ti dve protidelavske stranke v svojih strankarskih časopisih v laseh, ste si samo zato, ker jim gre za vlado in kdo da bude bolj oskubil naše "drage rojake". Jednemu družemu predbaebajo ciganijo, cigani so pa vsi, in krivi, da je dežela na robu bankrota.

Znano vam je, da poseduje severna Minnesota, velikanške naravne zaklade železne rude, ki so last — ne last, ampak graft različnih korporacij, med katerimi je najmočnejša Steel Trust Co. (pravo ime bi se imelo glasiti Steel Trust Co.) Na tisoče pridnih slovenskih delavcev je zaslužjenih po minnesotskih rudnikih, po nevarnih in smrdljivih rovih kopljejo in spravljajo na površje dragoceno rudo, da napolnijo žep ameriškim kapitalistom do vrha. Ušli smo starokrajskim navihancem v nadi, da si na tem kontinentu ustvarimo boljše eksistenco, prepričali pa smo se, da to ni dežela svobode, kakor jo slikajo starokrajski meščanski listi in ameriška konstitucija, temveč da je dežela humbuga in velekapitala. Delavci v tukajšnjih rudnikih se na vse strani in do skrajnosti izkoriščajjo. Zakaj? Po celem železnem okrožju, (razven malih izjem) strokovne in politične organizacije ni nobene. Pač obstoji na Ely neki politični klub, ki ima veliko članov le na papirju. Ra-

doveden, kaj taki klubi pomenijo, kakšno imajo taktiko, principe in metode, sem šel enkrat na sejo.

In če je to bila kakšna seja, potem se vse neha. Nikjer nobene diskuzije, nikjer nobenega političnega prepričanja in zrelosti; — samo suhoparno sejanje. Prosil sem, naj mi prinesejo pravila. To se je zgodilo. V njih se citira neka ljubezen do naše nove domovine, ki je gotovo nekje v zraku. Kakšna domovina, ako jo pa delavci nikjer nimamo. Kjer se rodi tak nestvor, je boljše, da takoj zamre; prepričal sem se, da so te vrste klubi le za štafazo, za katerimi se skrivajo le gospodarski interesi posameznih oseb. Delavci, mislim da me razumete! Nobeden naj ne misli, da hočem s temi vrsticami napadati vas. No; skupaj delamo v rudnikih in tudi želim, da bi skupaj delali za boljše bodočnost vas in vaših otrok. Želim, da skupno napovemo odločilno bitko vsem tistim, ki nas drže v sužnosti. Elyški Slovenci, ki tvorijo večino, bi lahko v zvezi z Finci, ako bi imeli dobro delavsko organizacijo, — kontrolirali vso mestno upravo. In če bi se to zgodilo, bi imeli rudniški kapitalisti pred vami respekt, in dovolili bi vam več koncesij. Odpravile bi se vsaj deloma neznosne razmere, ki vladajo v tukajšnjih rudnikih, posebno v zimskem času, ko imajo kapitalisti na ponudbo več delavskih moči kakor jih pa potrebujejo. Gonijo vas hujske kakor mule. Mula vsaj včasih brene, delavec pa, ako le narobe kihne, ga takoj odslove in potem ima lepo domovino v zmrzlem snegu. Nič ni tudi čudnega, ako je Buh pred 4 leti pridigoval, da ako se kateri delavec v rudniku nekoliko odpočije, da s tem direktno krađe. Zakaj? Buh ima skoro od vseh tukajšnjih rudnikov delavce in ako se on odpočije, je on na mastnih delniških dividendah oškodovan. Buh je vedel zakaj govori, nekateri delavci ga pa niso razumeli, ter so gledali proti nebu. In ako še pomislimo, da je gospod sedaj zopet kupil 500 delnic od stare "Chandler mine", in ako se ne motim za \$300 delnic za nov časopis, da revnim delavcem, ki živijo z družino v siromaštvu računsko \$30 do \$50 za pogreb, potem lahko začnem dvomiti, da osiveli starček "father Buh", ki nima družine in skrbi za potomec, pač pa dovolj denara na kupih. — verjame, da nebeško kraljestvo ni od tega sveta.

Da pa bodemo vsaj nekoliko na čistem, kakšno bogastvo za gospode kapitaliste produciramo, pogledimo na številke. Tukajšnji kapitalisti zahtevajo, da štiri mošje, (dva rudarja in dva moža, ki nakladata rudo v vozičke) spravijo na površje 30 ton rude na dan. Ruda s 65% odstotki, kakoršna je na Sec. 30. mining Co., se lahko proda takoj zunaj na kupu po \$7 do \$8 tona. In rezultat je, da štiri mošje spravijo na površje rude v vrednosti najmanj \$210, ali vsaki za \$52.50 na dan. Kaj ne, delavci, to so lepe številke, vi in vaši otroci pa hodite raztrgani. Plače — ne plače, temveč drobtinice dobite od vašega produkta, od \$210. Štirje mošje največ \$10. Da stanejo stroji, električne naprave, železne relse, vozički itd. tudi denar, to mi vemo ravno tako dobro, kot gospodje kapitalisti, in če bi hoteli, bi jim približno tudi lahko izračunali koliko. No potem ni čuda, ako stari St. Clair (ki je glava Sec. 30. mining Co.) ki je proti Steel Trust Co. še bearač, — že sedaj poseduje \$80.000.000, katere je seveda "pošteno" zaslužil.

Delavci, ako smo prišli do zaključka, da je sedanji kapitalistični sistem pravičen in urejen od zgoraj, potem nikar ne tarnajmo, temveč voljno vzemimo križ na svoje rame, in hodimo potrpežljivo po poti, kjer so nasute črepinje in solze. Ako pa smo naobratno prišli do prepričanja, da je ves današnji gospodarski red, s politiko in sodiški vred krivičen in lumparski, potem pa zopet nikar ne spimo. Ako si ne bomo pomagali sami, potem nam ne bode pomagal nobeden. Korakajmo skupno. Sovražnike lahko poznamo, ker kdor ni z nami, je proti nam. Ako pa kdo misli, da želim delavce zapeljati, ali na kakšen drugi način oškodovati, naj to javno pove. Samo pove naj, kje bode

govoril. V časopisih ne bodem odgovorjal nobenemu, in sicer le zato ne, ker se lahko dokler sem tukaj ustmeno pomenimo. Jaz bi sploh ne bil prišel delati v tukajšne rudnike, pač pa sem šel na željo nekaterih angleških organizatorjev od I. W. W. (unija) rekoč, da jim v slučaju štrajka veliko lažje pomagam, ako imam praktične rudarske izkušnje. Na Ely so mi tudi pripovedovali, da se arogantni urednik "Cl. Am." jezi, češ, da ima "Proletarec" premalo naročnikov. Meni ni znano, koliko naročnikov ima "Cl. Am.", vem pa, da ako denem na vago možgane naročnik "Proletarca" in naročnik "Cl. Am.", da Proletarčari "Cl. A." najmanj desetkrat odvagajo. Ako bi on vedel, da se tisti, ktere ceni smatra za svoje najozke prijatelje, neusmiljeno iz njega noro brijejo, no, potem bi "ziher" svoje šepavo časnkarstvo obsel na kol. Res je, da ako se nobeden šestostolec nič več pametnega ne nauči, kot se je idiot Pire, potem je boljše, da se vse srednje šole na Slovenskem takoj jutri zaprejo. Delavci, le pogumno naprej, vedno se učite. Mi potrebujemo dobro podkovanih sodrugov, ki se ne boje stopiti v javnos in zvi-jancim nasprotnikom podeti v obraz, zakaj vam socialisti. Starjši slov. delavci, ki znajo sukati jezik in pero, bodo v večnem boju že osiveli in od starosti pormlji ako jih kapitalisti še popred ne pobijejo. (kakor so sodrugi Šolarja.) Skrbimo vedno, da se naše vrste pomnože. Naša doktrina ima najboljšo privržence in postojanke med inteligentnim delavstvom. Najhujši sovražnik socializma v delavskih vrstah je neumnost.

S POTA.

Witt, Ill., 21. febr. 1911.

Cenjeno uredništvo!

Na potu za "Proletarca" sem prišel pred kratkem v Springfield, Ill., kjer je precej zaposlenih naših premogarjev. Z delom gre v tem kraju slabo, ker nameravajo ondotni kapitalisti sestradati delavce pred volitvami, da bi jih tem lažji dobili, da bi glasovali za njih kandidate. Istotako je v Vir-den. V družih naselbinah je malo boljše, toda ne tako, kakor bi bilo želeči. Stari "tricki" kapitalistov se spet ponavljajo; spet se magnati, bankirji in milijonarji dobrikajo delavcem, kajti vedo, da njih glas jim omogoči odirati delavce še nadalje, če volijo za kapitalistične kandidate, ki jih ima na razpologo republikanska in demokratična stranka. Kapitalisti pač poskušajo; prišla je spet sezona za lov gimpelnov in zato so že skuhalii dobrega lima, da namažejo limanice, na ktere se bodo lovili razni gimpelnari, eajzeleci in ščinkovci. Da se bodo raje vsedali, je umestno seveda, da se jih malo post. Kapitalisti so pač prebrisane glave. Seveda, zavedni delavci širom Amerike, ki žele dobro sebi, svojim otrokom, ženi in potomeem, bodo glasovali za socializem na socialističnem ticketu. Pozdrav vsem našim! Jos. Bratkovič.

Cleveland, O. Sodrugi urednik! Delavske razmere so nespremenjene. Na tisoče delavcev čaka boljših časov pred tovarnami. V Clevelandu je sedaj toplo vreme, vendar delo še počiva po ulicah in sploh se le malo dela na prostem. Govori se, da bode zelo veliko dela v Clevelandu spomladi. Ampak to bomo videli. Kdor pa dela, tisti se boji zameriti bosu; pa ni čuda; saj ravno v onih časih, ko je več brezposelnih kot po navadi, se veliko več zahteva od delavca, in kdor ne dela tako kot mla, ga takoj bos zapodi skozi vrata, seveda, vsak se boji pasjih dni, brezposelnosti, zato pa rajši

trpi, ako tudi mora delati za dva. So pa tudi slučajni, ako se zdi kompanistu, da imajo njegovi delavci previsoko plačo, da zapre tovarno za par tednov in zapodi ne domov, ker on vidi, da dobi delavcev kolikor jih hoče pred tovarno. Ko se mu zljubi, odpre tovarno z novimi močmi; seveda jim plača manje kot prej, tako da ima naenkrat dvojni dobiček: mlade ljudi, ki več proizvajajo in pa robotajo za nižjo plačo. Seveda, to se tiče le za navadne delavce. Unijski delavci imajo unijske plače; seveda je tudi vprašanje, če se vedno delajo. Enkrat sem čital v "Cl. Am.", da so dobili Union moldarji št. 218 povzvišanje plače na \$3.50 do \$3.60; resnici na ljubo pa moram reči, da je bilo isto poročilo lažljivo. Resnica pa je, da imajo Union moldarji št. 218 v Clevelandu plačo za devet urno delo \$3.25. Prej, ko je bil isti kontrakt, med lastniki obrabe in Union moldarji v Clevelandu sklenjen, so dobili boljši moldarji \$3.30 do \$3.50, ampak to je bilo komaj pet procentov. Kakor hitro se je sklenila pogodba od \$3.10 do \$3.25, je bilo onim, ki so več dobivali kot je bila lestevica, odvzeto toliko, da imajo sedaj samo \$3.25 za devet urno delo; kake 4 procente moldarju imenovane Unije, dobivajo par niklov več, a teh je zelo malo. Omeniti moram tudi, da se je prej delalo deset ur na dan, sedaj se dela pa samo devet, a narediti moraš pa za dvanajst ur; delati mora tako, kot je največ mogoče, da naredi takozvani daywork.

Torej čitatelj, kdo ima profit: kompanija ali delavec pri devet urnem delu in 15 ct. povzvišane plače? Takle je delavski sistem v Clevelandu in tako bo šlo še naprej, pa naj si bodi že organizirano ali neorganizirano delavstvo. Dokler bodo sedeli kapitalisti na krmilu in dokler se bojo ponujali delavskim vodjem tisti, ki toliko razumejo o uniji in socializmu kot zaje na boben, (napr. "Cl. Am.") Taki uredniki naj bi šli malo po tovarnah in prijeli za delo po rudokopih, lopato pa pik v roko, še le potem bi imeli nekoli-ko pojma o delavskem položaju. Urednik s škarjem je lahko vsak otrok! Tisti, kateri niso v svojem življenju še nikdar za nobeno delo prijeli, edino hlače trgali v šolah, ko jim zamorijo zadnji črt in simpatijo do delavca, tam, kjer nčijo, da je delavec neko nižje bitje v človeški družbi. Tacihi natutih lemenatarjev mi nečemo in kot taki nam tudi ne bodo usta mašili, ker pravica je na naši strani. Razredno zaveden delavec se ne bo oziral, da ima le kako "čajtno" v rokah, katero prinaša edino le kako gođlo, ki nima nobenega pomena. Pač pa bode prejel po svojem časopisu, kateri brani njegove interese, ne pa interese kapitalizma.

Čudno se mi zdi, da tako časopisje prinese novice, kako je tam in tam ubilo rojaka, kje je bil doma, koliko bratov in sester ima, nikdar pa ne pove, da je nesreče kriv lakomen kapitalist. In taki slučajni se gode dan za dnem in tudi več na dan v Clevelandu. Mi se sicer poznamo in tudi vemo, zakaj imajo svojo "čajtno".

Clevelandski Slovenci in delavci pristopite k edini delavski stranki in delavsko časopisje v roke. Kdor je za delavsko stranko, ta je za socializem; kdor podpira delavsko časopisje, je za delavca, kdor pa zavija čez delavsko stranko, isti je sovražnik delavca!

Soe. pozdrav.
August Kužnik.
Chisholm, Minn.
Cenj. sodrug urednik!
Prosimo, uvrstite teh par vrstic v naš delavski list "Proletarec". Delavskih razmer ne bom opisoval veliko. Dela se še precej, a plača je bolj slaba, ker tukajšnji železni baroni niso eni zadnjih v zatiranju delavcev.
Tukajšnji soe. klub, št. 22, je pri zadnji mesečni seji vzdel nalogo priskočiti v pomoč štrajkujočim premogarjem v Westmoreland Co. Pa. Osem klubovih članov se je podalo po mestu in okolici ter nabralo precejšno svoto. Nabiraleci so bili povsod prijazno sprejeti, posebno pa še po hišah, kjer čitajo delavsko časopisje. Zadovoljnost zavednih delavcev nas je naravnost iznenadila, ko so nam od-

hajajočim iz hiše želez dober vseh, še celo zahvalili se, da smo se zgledili pri njih. Vsem darovalcem, v imenu štrajkujočih, prisrčna hvala!

Prispevke so pobirali sledeči sodrugi: J. Klun, A. Drobnič, M. Pleše, M. Movrin, J. Drobnič, A. Bolf, M. Šošarič in J. Marin. Nabrali so lepo svoto \$110, katero se je odposlalo na Jugosl. Socialistično Zvezo v Chicago, odkoder se bo odposlal denar v prave roke v svrhu razdelitve.

Imena darovalcev so: Po \$5.00: Lov. Paskvan in Steve Gervais; po \$3.00 Božič & Chrep; po \$1.00 S. Praprotnik, F. Medved, M. Falečo, J. Ule., S. Zapone, J. Pleše, M. Baich, M. Metzela, J. Arko, J. Boroga, Fr. Hren, Nick Kovarčević, J. Kospah, G. Brečić in K. Variščak; po 50 ct.: B. Tomjanovič, M. Dostorich, J. Movrin, I. Danzulović, N. Ognjanovac, M. Matzele, J. Pečovnik, Fr. Strle, M. Vesel, D. Rakovina, F. Jurečič, M. Kopaich, K. Bočić, M. Kopaich, F. Lepšič, T. Panian, A. Samec, L. Rojačič, M. Zunič, M. Sebal, M. Mdenskup, P. Bukvič, R. Vraneš, S. Bogueky, J. Koščak, F. Rafar, J. Obodar, J. Jončar, A. Modrul, J. Blatnik, F. Andler, J. Ostruh, F. Potočnik, A. Bolf, N. R. Durgišič, A. Repuš, J. Drobnič, A. Gonde, J. Požar, A. Vidrvo, J. Lavrič, A. Grzin, R. Čampa, J. Košir, F. Bambich, D. Zobeč, J. Stupica, R. Kosman, Dolenc, F. Hiti, T. Milinovich, J. Terine; po 25 ct.: F. Jakše, T. Vidmar, F. Košmerl, A. Rupovčič, J. Lani, F. Arnik, L. Selišnikar, A. Hren, E. Tremoskoin, F. Podlogar, A. Intihar, M. Strbene, T. Kobar, F. Orešek, J. Fink, M. Jeme, V. Žagar, M. Kosmač, M. Vidmar, J. Medved, V. Arko, Fr. Arko, R. Hudolin, T. Tony, Prijatelj, J. Žužek, A. Mahue, Ant. Trseneli, J. Žužek, J. Tratar, P. Kube, A. Prodor, J. Kusma, J. Champa, M. Žužek, J. Ruparčič, G. Švegel, M. Bevandich, E. Jakše, J. Breznik, Ch. Koprivc, K. Kordish, A. Krainik, F. Champa, T. Rudolf, J. Marah, F. Krainik, F. Jager, V. Bučin, N. Guich, V. Trinko, T. Samsa, J. Turk, J. Samsa, Jos. Samsa, L. Samosetich, J. Lovshin, J. Lovshin, A. Boic, F. Terdan, F. Novak, F. Vidvol, J. Novak, F. Ambrožič, A. Ambrožič, F. Hotujec, A. Volk, J. Ukman, M. Vucetič, M. Smolčić, I. Ivančić, A. Sebal, N. Smolčić, S. Vucetič, I. Murot, I. Vidokovič, M. Fomish, Mih. Fomish, G. Brineck, J. Grgovich, J. Markovich, R. Mijonovič, J. Manor, F. Levstek, J. Božič, M. Znidaršič, J. Podbregar, T. Agnjanovac, M. Kapa, M. Žubil, M. Sagator, Olg. Smiljančič, A. Martinčič, F. Krajec, J. Moršič, T. Lustik, F. Pozor, J. Benčina, F. Vesel, J. Dolinar, K. Baraga, J. Lipovec, J. Bavec, K. Skul, Fr. Champa, T. Košmril, P. Krainik, N. Strepner, J. Mistef, A. Mohar, L. Mohar, F. Mohar, Ig. Mohar, M. Prevec, V. Hrovat, J. Drobnič, T. Martinčič, J. Bodenelli, J. Moretti, G. Deluca, J. Buratto, L. Sebastiani, L. Stainigar, J. Brožič, F. Lani, A. Lunđr, J. Ometo, J. Siosko, K. Calibraro, J. Blatnik, A. Strle, J. Jančar, A. Bartol, J. Dolinar, J. Šhega, F. Goršek, F. Martinčič, M. Champa, S. Gornik, P. Bonen, V. Cigan, P. Perič, L. Zobetz, J. Koro, S. Medved, M. Kopač, A. Breznikar, S. Krajnik, A. Škrjanc, F. Kapše, M. Gonde, A. Bartol, L. Ložar, F. Janežič, L. Podgornik, J. Kržič, R. Kočevar, A. Lavrič, F. Urbiha, J. Petrič, A. Levstik, L. Bončina, L. Prebil, J. Zobetz, M. Perič, M. Muhvič, J. Zorkovič, M. Medved, J. Deslič, P. Mihelič, D. Haiukovič, M. Ponkovič, F. Kenik, Fr. Kuhar, M. Pograic, J. Sežak, J. Hren, F. Seveček, F. Klun, M. Sepič, J. Stonič, M. Ružič, F. Abrič, V. Broje, D. Knežević, V. Vojči, G. Kosovac, M. Vojči, M. Bložina, N. Grubič, S. Corak, I. Kružič, M. Kalan, Ig. Jeraj, R. Lončar, I. Stonič, J. Pavš, D. Bronkovič, S. Rede, R. Neuman, T. Tomič, M. Panovič, A. Kumensky, M. Orlovič; po 20 ct.: J. Vukadinovič, T. Vraneš, N. N., I. Anič, J. Hren, P. Govednik, M. Govednik, Fr. Petrovič, J. Terak; po 15 ct.: J. Ule, A. Baraga, L. Sežja, C. Majočič; po 10 ct.: M. Drežanič, K. Klun, T. Kržišnik, M. Shul, M. Bartol, J. Košmril, J. Strle in F. Strle.

Vsem darovalcem izrekamo na

tem mestu v imenu štrajkujočih premogarjev, srčna hvala!
Odbor Jugosl. Socialističnega kluba, št. 22.

Radley, Kans., 21. febr.
Cenjeno uredništvo "Proletarec"!
Tukaj vam pošiljam \$3 "Proletarec" v podporo, kar je živ dokaz, da se tudi pri nas zanimamo za delavsko-socialistično stranko. Tudi jesenske volitve so pokazale, da smo tukaj in da se zavedamo svojih interesov.
Dragi rojaki, le tako naprej, da se nam ne bo moglo očitati, da držimo mi roke križem, ko drugi delajo za zboljšanje človeške družbe.

Tukaj v Radley imamo tudi socialističen klub, h kateremu spajajo vsevrste narodnosti, le žal, da je slovenskih delavcev še tako malo poleg, dasiravno, je največ Slovencev oddalo svoje glasove za socialistične kandidate.
Glede dela se ne morem pohvaliti. S prvim februarjem se je začelo prav slabo delati; komaj se naredi dva do tri dni v tednu. Po nekterih šohtih se počiva kar po cele 14 dni, nato se pa spet dela en dan in spet obstane.

Tole pomeni od strani kapitalistov, da nas je treba spet sestradati, kajti zdi se jim, da smo preje preveč stalno delali, ko se je delalo par mesecev zdržkoma.
V tukajšnji okolici so dve naselbini. Eno se kliče Radlye, drugo po Dunkirk. V okolici teh dveh naselbin je 5 šohtov različnih kompanij. Delavci so po narodnosti Francozje, Taljani, Angleži in kakih 40 Slovencev.

Najbolj delaven — to se ume samo po sebi — je naš narod, za to imajo tudi po večini svoje hiše in nekaj zemljišča za gojenje prasičev in perotine.
Organizirani smo kajpak vsi, in sicer v U. M. W. of A. Da bi se tukaj mislilo, da je kdo Bosov priliznjene, je izključeno, ker je Unija "strict". Kdor bi skušal kaj takega, bi dobil kmalu "landkarto" v roke.
To se doseže, kjer je organizacija. Konečno pozdravljam vse čitatelje "Proletarec".

Naročnik.
Barton, O., 20. febr. 1911.
Cenj. uredništvo "Proletarec"!
Sporočam, da je pogorel "Power house" tukajšnih dveh premogovih rovo. Do sedaj smo delali komaj 2 do 3 dni v tednu, a sedaj pa še tega ne bo. Gorelo je 19. febr. ob 1/2 uri zjutraj.
Pozdrav!
Frank Leustik.

Tudi Rusija noče zaostati v gradnji ogromnih oklopnjač. Vlada je zahtevala 60 milijonov dolarjev za gradnjo 4 dridnovtov, ki imajo biti dovršeni leta 1915.
Kapitalistične države so res za mir!

Vabilo na komunistično slavnost
ktero priredi
Jugoslovanski socialistični klub št. 1
V CHICAGU, ILL.

v soboto, dne 18. marca
V NARODNI DVORANI
vogal Centre Avenue in 18. ceste

Na programu je zelo zanimiva igra iz proletarskega življenja "V Boju za vsakdanji kruh", petje, deklamacije in tamburanje.
Slavnost se začne točno ob 8 uri zvečer. Natančnejši program sledi.
ODBOR.

Skladišče čevljev
za dame, moške in otroke
Domača tvrdka
Izdeluje nove čevlje po meri in prevzame vsa popravljajna dela, spadajoča v čevljarsko obrt!
Za obila naročila se priporoča si občinstvu
JOSIP JECMENJAK, lastnik
1831 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

NAJBOLJŠA KUHINJA!
Billiards, Pool Table, Prenočišča za potnike.
Jedi pripravljena po domače. Odprto po dnevi in po noči.
P. Perič, 1412 W. 18. St., Chicago, Ill.

Stranka
Cleveland, O.
Cenjeni sodr. urednik!
Poročati imam žalostno vest, da je po kratki boleznii v starosti 41 let nenadoma preminil sodrug Frank Zele, član slov. socialističnega kluba št. 27.
Rajni je bil ustanovni član našega kluba in zvest sodrug. V rodbinskem življenju je bil skrben oče, v vsakdanjem pa razredno zaveden delavec.
V stari domovini se je za socialistično stranko zanimal še kot eleznjar.
Zapušča ženo in štiri nedorasle otroke.
V imenu slov. soc. kluba št. 27. v Clevelandu se na tem mestu rodni pokojnega sodruga izražajo naše sožalje.
Sodrugom v Clevelandu pa naj ostane rajni v blagem spominu kot delaven in značajen sodrug.
Za slov. soc. klub v Clevelandu, Ohio.
Jos. Jauch.

Za štrajkarje v Pa.
Jugoslovanski socialistični klub št. 1 v Chicagu je na svoji zadnji seji 25. t. m. sklenil, prispevati vsak mesec \$2.00 za slovensk premogarje-štrajkarje v Westmoreland County, Pa. tako dolgo dokler bo trajal štrajk. Želeti je, da ostali klubi store ravno tako.
Claridge, Pa., 12. febr. 1911.
ZAHVALA.
Odbor skupnih društev S. N. P. J. v Westmorelandskem okraju se tem potom srčno zahvaljuje za poslano pomoč štrajkarjem, ki se le enajsti mesec borimo za hošek kruha.
Zahvaljujemo se Jugoslovanskemu socialističnemu klubu št. 1 v Chicagu, ki nam je poslal po svojem tajniku Fr. Podlipcu \$3.00 in sobr. Fr. Podlipcu \$1.00, torej skupno \$4.00.
Se enkrat iskrena zahvala!
Za odbor John Mlakar, bx 68.

LISTU V PODPORO.
Cliff Mine, Pa.: Po fruštuku iz stara kraja 5c., ker je ob 2 uri treh kričal 15c., J. O. 10c., ni razumam 5c., se liže 5c., Laudus 5c., ometan "rajnik" 5c., ker so šli 5c., J. M. ker je bil njegov predlog dober 15c., ker vabi 5c., ker smo dobre volje 5c., ker že briliga 5c., kok so grozni, da je odveč 5c., ker se nismo bali 25c.—T. M.
Charleroi, Pa.: Geo. Lesca: za spreobrnjenje praznoverev 25c.
East Palestina, O.: J. C.: za razno 55c.; Neimenovan: ker neznamo plesat 5c., P. T.: ker smo kokoš ostrigli 10c., za poštarja 5c., F. M. ker se težko pleše 5c., ker se agitira in napreduje 10c. En kvoder za te vrstice.—Ivan Čuk.
Radley, Kans.: Po seji A. S. B. P. D. nabral \$3. Dali so: F. Dolanc: ker me vesel, da so na svetu socialisti, ker sem bolj farski 25c., S. Andrešič: ker sem slab v nogah 10c., F. Podbregar: da bi socialisti imeli večje uspeh 10c., A. Komar: ker se slabo dela dam samo 10c., F. Poterpin: ko mi ni treba vode kupit 25c., F. Žagar: ker imam feurjus voz 10c., F. Brate: ker samo za kapitaliste solnce sije 10c., F. Jančič: ker mislim "Proletarec" naročit 10c., A. Ubid: ker imam mašino za regrat nabirat in je vsem na razpolago 25c., J. Jerovec: kdor regrat bere gre — 10c., ker me v vodi iščejo 5c., ko sem vsem odpustil 25c., ko nimam nič več centu 10c., A. drugič Ubid 10c., hot slihar 5c.

F. Tome: Dol s trusti 20c., A. Lekše: ker prosim za stranko pomoči 25c., ker sem vedno v Radli, novi in stari kontri 10c., ker ljubim vse, če prav drugi mene ne 5c., za naš pozdrav 10c. Fr. Rugej: dodaja, da bi bila večja sloga med rojaki v Radlye in Dunkirk 30c. Skupaj kot zgoraj \$3.00.
S pozdravom F. Rugej, R. R. 1, Pittsburg, K.

Importiran starokrajski tobak vsake vrste
za cigarete, pipe in žvečenje. Importirane cigare in cigarete. Vse pristano in po zmernih cenah.
VAC. KROUPA,
1225 W. 18th St. Chicago, Ill.

POZOR! POZOR!
IG. KUŠLIAN
GOSTILNICAR
229-1st Ave., Milwaukee, Wis.
Ima najbolje plaže in vedno pripravjen priprisk, po zmeraj cenah.—Lokalisti in potujoči rojaki—dobrodošli!

Velika prodaja!
Za \$85,000 blaga, oblek, sukenj, hlač in potrebčin za moške, moramo razprodati po tvorniskih cenah najkasneje v 30 dneh, da naredimo prostor za spomladansko zalogo.
Nikar ne zamudite velike prilike, ki se vam nudi. Pridite prvi, da zberete najboljše blago, ki ga je dobili na zapadni strani mesta. Naša prodajalca je unijska.
1853-55 Blue Island Ave.
Ust. 1886 Chicago, Ill.

Za dobre fotografije SE OGLASI pri
Wilre
dobropoznanemu fotografu, ki izdeluje vsakovrstne in najfinejše slike: otroke, družine, skupine, ženitve in društvene skupine.
Fotografira tudi zvečer po naročilu.
1438-1440 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO.
NA VOGALU 14. PLACE.
TELEFON CANAL 287. USTANOVLJENO 1883.

Izdelujemo obleke po meri po \$20, \$22, \$25.
Prodajemo gotove obleke po \$10, \$12, \$14, \$15.
Imamo veliko zalogo modernih klubov in najraznovrstnih bojah.
V zalogi imamo tudi veliko zalogo srajc, kratvat, jank, spodnjih hlač, opank, i. t. d.
Za mnogobrojna naročila se priporoča PRVA HRV. TRGOVINA ZA OBLEKE JURI MAMEK,
1724 S. Centre Ave., Chicago, Ill.

Zdravljenje mož v 5 dneh brez noža in bolečin
Varicocele, Hydrocele (RAZŠIRANJE ŽIL)
Ozdravim vsacega, kdo trpi na Varicocele, Strieturi. Dalje ozdravim nalezljivo zastrupenje, živčne nezmožnosti, vode nico in boleznii tličnih se možkih.
Ta prilika je dana tistim, ki so izdali že velike svote zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, pokazati vsem, ki so bili zdravljeni od tucetov zdravnikov brezuspešno, da posedujem le jaz edino sredstvo, s katerim ozdravim vapočno.
Za nevzpečno zdravljenje ni treba plačati—le za vsopele. Ozdravim pozitivno želočne bolezni, pljučna, na jetrih in ledvicah ne glede kako stara je bolezen.
Tajne moške bolezni ozdravim hitro, za stalno in tajno. Živčne onemoglosti, slabost, zguba kreposti, napor, zastrupenje in zguba vode. Pljuča, nadč. Bronchitis, srčne-bolezni in pljučne zdravim z mojo najnovejšo metodo. Zenske bolezni v ozadju, beli tok in druge zdravim za stalno.—Zastrupljenje in vse druge kožne bolezni kakor prišče, ture, garje, otekline.—Močni tok in druge bolezni. Prišče in svetuje zastoj. Govorimo slovansko.
DR. ZINS, 41 SO. CLARK ST. CHICAGO
between Randolph and Lake Sts.
Urađuje: od 8 ure zjut. do 8. ure zvečer. V nedeljo od 9 ure zjut. do 4 ure pop.
ALOIS VANA — izdelovatelj —
Jako važno vprašanje? "Ali sem že poslal zaostalo naročnino na "Proletarec"? Še ne! —
1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1406

Splošen pregled.

O pacificiranju Karolinskega otočja po nemških pomorščakih, o katerem smo že poročali, je sedaj nemška vlada poslala v svet oficijelno poročilo.

Oficijelno poročilo ne pove druzega, kot da so nemški pomorščaki z nasokom vzeli utrbe domačinov in kasneje se je vdalo šest vodij vsled lakote.

Poročilo je kratko in suho in niti ne pove, koliko je padlo domačinov v tem boju. Zakaj? Število mrtvih je najbrž veliko. Pomorščaki so gotovo streljali v brezostrelni topovi in šrapneli. In kakšne vrinke povzročajo kroglice iz brzostrelnih topov in pa šrapneli, ako padajo v goste vrste domačinov, katerim ni znano moderno morilno orožje, razume vsakdo, ki je imel priliko opazovati streljanje iz brzostrelnih topov in s šrapneli na tarčo.

In takšne napade na vboje divjake imenujejo kapitalistične države razširjanje kulture in civilizacije.

V republikli Honduras so revolucije na dnevnem redu. Kdor v volilni bitki ne vspeva in ne pride kot predsednik do državnega korita, vpripori revolucijo z orožjem proti svojemu tekmeču.

Finančne razmere so v Hondurasu v zelo žalostnem stanju. Državni dolg republike, v kateri biva komaj 800.000 ljudi, znaša 112 milijonov dolarjev. Že desetletja je republika bankrot. Ali v republiki Honduras so bogati naravnih zakladih se pa cedijo slin ameriškim kapitalistom. Sklicevaje se na Monroe doktrino so ameriški kapitalisti stavili ponudbo, da uredijo finančne razmere v republiki, ako jim vlada dovoli izrpati naravne zaklade. O taki ponudbi pa ni hotel slišati tedanji predsednik Davila. Ali nekega dne je okusil Davila, da ni dobro vpirati se željam kapitalistov. "General" Bonilla lastuje neko staro ameriško topničarko, katero je prekrstil v Hornet. Izkrca se je v družbi svojih prijateljev in ameriških pustolovcev in podil pred seboj konduraško vojako. Davila se je sedaj hitro pobotal z ameriški kapitalisti in je podpisal pogodbo z ameriško republiko. To pa Bonilla ni všeč in vprizoril je znova revolucijo proti Davilu.

Ponekod imamo v ameriških bolnicah res krasne razmere, ako je resnica, kar pripoveduje gospa Sampson o mestni bolnici v Jersey City, N. J. Sampsonova pripoveduje: Ko je nekoč videla odprto predalo mize in je strežkinja hotela zapreti predalo, je vdaril iz predala jok dvoje detet na njeno uho. Vprašala je strežkinjo, kaj to pomeni? Strežkinja ji je odgovorila, da so deteta bolj mirna, ako ležijo v predalih.

Seveda se ne postopa tako z deteti milijonarjev. Tako postrežbo živjajo le otroci delavskih starišev.

Mitchell zdaj ribari v kalnem. Pogorel je javno na premogarski konvenciji. In Mitchell je star lisjak, ki bo poskusil vsa tihotapska sredstva, da si zopet pribori stari ugled in vpliv. Prvi tihotapski strel je zagrnel v Me Adoo, Pa. Na nekem shodn so vdeleženci, ki večinoma stanujejo v Lehigh in Me Adoo premogarskem okraju sprejeli resolucijo, ki obsoja sklep premogarske konvencije, ki jasno zahteva, da mora prejšnji predsednik izstopiti iz kapitalistične organizacije, ki je poznana pod imenom "civic federation." Poslali so Mitchellu tudi brzojavko, v kateri mu izrekajo zaupanje.

Mi svetujemo slov. premogarjem, kjerkoli bi se taki delavski krošnjari pojavili, ki trdijo, da je predsednik premogarske organizacije lahko član tudi kapitalistične organizacije, ki ima namen vničevati delavske unije, da proti krošnjarjem nastopijo odprto in odločno in jim tudi povedo, da so navadni in poslušni hlapeci kapitalistov.

Preiskava v Greensburg, Pa. je dognala, da so premogarske družbe plačale okrajnemu biriču (šerifu) Shieldsu \$143,147.42 za vzdrževanje pomožnih biričev tekom štrajka. Dobivali so od pet do petnajst dolarjev plače na dan.

V ameriški ustavi je zapisano določeno, da ne sme nihče vzdrževati privatne armade. Kapitalisti so tudi v tem slučaju našli vrzel, akozi katero so všli. Sami niso smeli najeti morilceve in vbijalceve, pa so naročili najvišjemu okrajnemu biriču, da jih za nje najame v svojem imenu.

Pomožni biriči so bili najemniki, surovi pretepači, ki služijo onemu, ki jih bolje plača.

Policajski načelnik v Indianapolisu je "pogruntal". Razpisal je zlato medaljo za vsako žensko, ki vstrelji tatu kot psa, ki ji na ulici ukrade denarni mošnjiček iz roke.

Ako je policajski načelnik tako tankovestno gledal malih tatov, ki ukradejo le en mošnjiček, bi moral še strožje postopati s tatovi na debelo, posebno z bankirji, ki z bankotiranjem okrađejo na tisoče ljudi — ženske in otroke — za denar. O trustjanih še nočemo govoriti, ki kar vse ljudstvo oropajo za njih imetek.

Policajski načelnik ne bo zvršil kaj takega. Saj ni neumen! Danes je vendar v navadi da obesamo male tatove, tatovom na debelo pa delamo poklone in se jim odkrivamo.

Meksikanski vstaji so dovolili, da je general Navaro zasedel z vladnimi četami obmejno mesto Juarez. S tem so vstaji dosegli taktično zmago.

Vstajski general Orozco se umika, za seboj pa podira železniške mostove. Orozco je dosegel, kar je hotel. Zvabil je generala Navara iz Chihuahne, kjer je cela vladna armada, v Juarez, njemu pa pot odprta proti jugu.

V boju pri Meksikali so bile popolnoma poražene vladne čete.

Avstrija je res srečna dežela. Potrustedli so pridelovanje surovega olja. Cena je šla takoj kvišku za šest dolarjev pri toni.

Zlato srce ima neki Smith, tvorničar v Marion, ki pravi, da morajo radi tega njegove delavke več ur delati kot v drugih delavnicah, da ne pridejo v skušnjavo.

Ta pristen kapitalist je tudi postavodajni zborniški poslanec in z vsi silo nastopa, da bi postavodajna zbornica ne uvedla zakoni t osemurni delavnik za ženske.

O njegovih volileh lahko izrečemo: Le teleta volijo svojega mesarja.

Tudi Turčija pričinja postajati moderna, kulturna kapitalistična država.

Po razglasitvi ustave so v Carigradu kmalu ustanovili društvo "Fedakarani-i-Mijet" (zveza narodu vdanih), ki je imelo nalogo braniti pravice onih, ki so se iz prognanstva vrnili domov. To politično društvo je pa obudilo sum pri društvu "sloga in napredek". Neki Tethi by se je s svojimi privrženci vtihotal v zvezo. Ukradli so društveni pečat in napisali list, ki je imel namen dokazati, da zveza namerava umoriti poslance inozemske sile, da bi potem posegle velesile vmes. Ta list so pustili v društveni sobi, katerega je policija tudi našla.

Po dvamesečni preiskavi se je izkazalo, da so društveniki nedolžni, da je navadna spletkarja Tethi beja in njegovih čednih tovarišev.

Mladoturki so to ovaduštvo vprizorili nekam nerodno. A moško se kmalu izločajo pri državnih, ki vodijo druge moderne kapitalistične države v toliki meri, da bodo taka podla dejanja tudi rodila vspehe.

V ameriškem kongresu bo kmalu tako kot v avstrijskem parlamentu. Poslanec Mondell iz Wyominga je zalučal poslancu Wickershamu iz Alaske psovko lažnjive v obraz. Alaščan je dvakrat skušal dregniti Mondella v obraz, Mondell je pa zgrabil za stol. Bližnji poslanci so komaj preprečili pretep!

Taft je rekel, da je novovpeljana mladinska militaristična organizacija, ali takozvani "boy scouts", na veliko korist Zed. državi. Seveda je — na korist kapitalizmu! Ker so pa kapitalisti že tako podjetni, da vzgajajo profesionalne morilce v mladoletnih dečkih, zakaj ne izvedejo gnilih kapitalističnih specialitet na celi štiti? Če se že dečki učijo, klat in streljat ljudi, zakaj ne bi pričeli še z drugo deško organizacijo, katero bi krstili: boy grafters. Tukaj bi se dečki — namreč sinovi bogatinov — učili, kupovati zakone, podkupovati poslance in senatorje, ponarejati čerke, kradti zemljišče, železnice in rudnike itd. Na ta način bodo dečki, kadar odrastejo, ne samo izolirani morilci, temveč tudi izolirani sleparji, grafterji in veletatovi, kakršnih kapitalizem neobhodno potrebuje.

Znamenit volilni boj se je završil pravkar pred par tedni v Seattle, Wash. To mesto je namreč po zaslugi socialistične agitacije že tako napredovalo, da ima pravo odpoklica (recall). Ker je prejšnji župan Gill bolj skrbel, da še povzdigne prostitucija kakor pa splošno blagostanje mesta, zahtevali so volici v Seattle posebne odpoklicne volitve, da zvolijo drugega župana. Socialisti so izrabili priliko in postavili svojega kandidata, kateri je pri volitvah dobil čez 5000 glasov, nepričakovano veliko število, kakršnega še ni imel noben socialistični kandidat v Seattle. Župan Gill je naravno propadel in izvoljen je kandidat opozicije. Važno vlogo pri teh volitvah so igrale tudi ženske, ko so šle prvič na volišče odkar je zadnji jesen v državi Washington vpeljana ženska volilna pravica.

V La Crosse, Wis., so socialisti ustanovili kooperativno prodajalnico. Pri občinskih volitvah v Granite City, Ill., ki so se vršile zadnji teden, je izvoljen eden socialistični alderman.

Mesto Star City v W. Va., tudi ma sedaj socialističnega župana. Pri volitvah 5. jan. je bil izvoljen sodrug Wm. Shay županom in trije drugi sodrugi v mestni svet.

V centralni delavski coucil v Cincinnati je bilo pred kratkim izvoljenih osem socialistov.

KAKO SE GIBLJE.

Znamenit volilni boj se je završil pravkar pred par tedni v Seattle, Wash. To mesto je namreč po zaslugi socialistične agitacije že tako napredovalo, da ima pravo odpoklica (recall). Ker je prejšnji župan Gill bolj skrbel, da še povzdigne prostitucija kakor pa splošno blagostanje mesta, zahtevali so volici v Seattle posebne odpoklicne volitve, da zvolijo drugega župana. Socialisti so izrabili priliko in postavili svojega kandidata, kateri je pri volitvah dobil čez 5000 glasov, nepričakovano veliko število, kakršnega še ni imel noben socialistični kandidat v Seattle. Župan Gill je naravno propadel in izvoljen je kandidat opozicije. Važno vlogo pri teh volitvah so igrale tudi ženske, ko so šle prvič na volišče odkar je zadnji jesen v državi Washington vpeljana ženska volilna pravica.

V La Crosse, Wis., so socialisti ustanovili kooperativno prodajalnico. Pri občinskih volitvah v Granite City, Ill., ki so se vršile zadnji teden, je izvoljen eden socialistični alderman.

Mesto Star City v W. Va., tudi ma sedaj socialističnega župana. Pri volitvah 5. jan. je bil izvoljen sodrug Wm. Shay županom in trije drugi sodrugi v mestni svet.

V centralni delavski coucil v Cincinnati je bilo pred kratkim izvoljenih osem socialistov.

VESTI Z ONSTRAN OCEANA.

Na Kitajskem razsaja silna lakota kot posledica kapitalistične kontrole življenskih sredstev. Nad tri milione oseb strada na smrt. Vrhutega pa še pritiskajo kužne bolezni.

Japonski cesar se je grdo zmotil, ko je mislil, da bo zatrli socializem, ako zapove obesiti voditelje in širitelje socialistične misli. Zadnji sramotni justični umor je porodil novo in močno gibanje. Novi socialisti rastejo kakor iz tal. Vstajajo med inteligenco, med profesorji in dijaki in med delavstvom. Krvoločni mikado je res v zadregi.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

Cenjeno redništvo "Proletarca" — Prosim, razložite mi, kaj je organizacija in kaj je klub. Ali je kaj razločka med obema? — Vam udani P. H., Chicago.

Klub je, ako se v enem kraju ali mestu združijo več oseb v gotov nameu, kar se lahko označi tudi za skupino ali društvo. Organizacija pa je, ako se več klubov ali društev združijo v celoto in ima svoj skupni odbor ali eksekutivo. Ta primerja se naslanja na našo socialistično organizacijo. Drugače pa je beseda "organizacija" širšega pomena. Vsak klub je obenem lahko tudi organizacija, namreč politična; jednota je podporna organizacija, delavska unija je strokovna organizacija in konsumna zadruga ali stavbinsko društvo je pa gospodarska organizacija. Kakor torej razvidite, med "klubom" in "organizacijo" ni posebnega razločka v kolikor namreč pride naše jugoslovansko socialistično gibanje v poštev.

Podpirajte socialistično časopisje! Naročajte, čitajte in širite "Proletarca"! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radniško Stražo".

"NATURALIZACIJSKI ZAKON" se imenuje knjižica, ki je namenjena za tiste rojake, ki želijo postati državljani Zed. držav. Zakoni za naseljence so čedalje bolj strogi, treba je, da si vsak nabavi tozadevno knjižico, v kateri se razlaga, kako se postane ameriški državljan.

Knjižica stane 16 ct. s poštnino in se jo naroči pri sodr. Fr. Petriču, 1830. So. Center Ave., Chicago, Ill.

Sodrug Josip Bratkovič potuje za "Proletarca" po državi Illinois. Pooblaščen je pobirati naročnino in nabirati oglase za "Proletarca" ter ustanavljati socialistične klube.

Sodrugom in čitateljem priporočamo, da mu gredo na roke. Odbor J. D. T. D.

POZOR SODRUGI AGITATORJI!

Jugoslovanska delavska tiskovna družba, ki izdaja "Proletarca", je izdala posebne naročilne karte (subscription cards) za naročanje lista. Pet takih kart se proda za \$6.00. Vsaka karta velja za celoletno naročnino na list "Proletarec". Opozorjamo sodruge lokalne zastopnike in agitatorje za naš list, da si vsak naroči po šest kart. Karte morajo biti pri upravi lista plačane v naprej, t. j. z naročbo je treba obenem poslati tudi denar. Zastopniki jih potem razprodajo med rojake, ki še nimajo našega lista.

Vse navodilo je tiskano na U. S. postkarti, kjer je že pripravljeno za izpisek naročnikovega naslova tako, da je treba potem samo vreči v pošto nabiralnik. Popust pri naročbi kart - naročnic, ki znaša, če se jih vzame pet \$1.50, je namenjen agitatorjem za eventualne stroške.

Zapomnite si: vsaka karta velja za celoletno naročnino na "Proletarca"!

Sodrugi! Pričakujemo, da se odzovete v polnem številu. Vsak zaveden sodrug, kteremu je "Proletarec" pri srcu, bo naročil pet kart. To je najlažji in najenostavnejši način, pridobiti nove naročnike. Mi smo pripravljene izdati list na osmih straneh kakor hitro imamo 2000 dobrih naročnikov. Od vas je torej odvisno, da se to čimprej zgodi.

Vzemite zalogo kart danes in jih imejte vedno pri sebi, kadar greste iz hiše. Karte so gotov denar za Vas in za "Proletarca", in sicer vedno.

Upravništvo.

Sodrugi! Naš list je naše najmočnejše orožje! Njeguimo ga! Podpirajmo in širimo ga! Agitirajmo, da bo "PROLETAREC" še večji in močnejši! Delavstvo brez svojega časopisja je kakor življenje brez solca.

KNJIGE

v zalogi "Proletarca":

Socializem 1 zv.	\$.10
Socialna demokr. in kmet. lj. 2 zv.05
Zakaj smo socialisti, 3 zv.10
Komunistični manifest, 4 zv.20
Kdo uničuje proizvodnjanje v malem, 5 zv.15
Kat. svetovno naziranje in svobodna znanost, 7 zv.35
O konsumnih društvih, 8 zv.10
Kapitalistični razred, 9 zv.15
Nevarni socializem, 10 zv.15
Narodno vprašanje in Slovenci, 11 zv.15
Strahovi, 12 zv.15
Vojna in soc. demokr.15
Primož Trubar in slov. ljudstvo.05
V dobi klerikalizma20
Razprave30
Občinski socializem35
Francek in drugo25
Iz nižih življenj50
Moderni socializem10
Socialistični katekizem10
Džungel	1.00
Naša bogatstva05
Španska inkvizicija I zv.5
Španska inkvizicija II zv.5
Španska inkvizicija III zv.5
Španska inkvizicija IV zv.5
Naša bogatstva5
Dr. Janes Bleiweis in njegova doba50
Krst Sv. Vladimirja25

Pošiljamo jih poštnine prosto

Slovenecem in Hrvatom priporočam svoje moderno brivnico FRANK ZORNJAK, 1837 So. Centre ave., Chicago, Ill.

Nervozni ljudje. V slučajih težke nervoznosti, kjer so bolniki primorani, da si iščejo pomoči, napravijo navadno velike napake, da uporabljajo sredstva za pomiljenje nervoznosti, ki pa niso drugega, kot pogubljevalci živcev. Nervoznost nastaja največkrat iz slabosti živcev, ki pa zahteva dobro zdravniško oskrbo. Ljudje, ki so bolni na živcih, uporabljajo naj se sredstva, ki jih bo najbolje ozdravilo. Trinerjevo ameriško grenko vino je najbolje sredstvo za to. Mnogo slučajev boleznij živcev se mora naravnost pripisavati nerodnostim prebavljanja. Ako ono ni popolno, postaja kri slaba in ne zamore podajati človeškemu sestavu dovolj hrane, da bi se izdržavali z tega živeci, ki postajajo slabi zaradi lakote. To vino vam pa uravnava prebavo, izčisti truplo ter vam napravlja polno kri.

Ako je pa nervoznost spojena z žlečodno boleznijo ali zabasnostjo, vam nasvetujemo, da rabite Trinerjevo zdravilno grenko vino. V lekarnah Jos. Triner, 1333-1339 South Ashland Ave. Chicago, Ill.

DOBRO SLUŽBO

lahko dobi vsak mladenič ali gosposdična na železnici ali pa pri "brezžižnem brzojavu". Odkar je osemurni delavnik postal zakon in se množe brezžižne postaje, primanjkuje približno 10.000 brzojavnih vslužbencev. Začetniki dobivajo \$70 do \$90 mesečno. Naša šola je pod nadzorstvom višjih brzojavnih uradnikov. Vsem, ki dokončajo šolo s povoljnim vspehom, so službe osigurane. Pišite za podrobnosti šolskemu zavodu, ki vam je najbližji. National Telegraph Institute, Cincinnati, O., Philadelphia, Pa., Memphis, Tenn., Columbia, S. C., Denver, Ia., Portland, Ore.

Stara navada je zdraviti revmatizem, trganje po udih, neuralgijo, zvinjenje itd. z Dr. Richterjevim "Pain Expeller". Pravi Pain Expeller se dobi tudi v Ameriki v sleherni lekarni za 25 centov steklenica in se spozna po varstveni znamki s sidrom. Pri kupovanju je treba na to paziti.

AVSTRO-AMERIKANSKA ČRTA.

Najpripravnjša in najcenejša parobrodna črta za Slovence in Hrvate.

Regularna voznja med New-Yorkom, Trstom in Reko.

Brzi poštni in novi parobrodi na dva vikajca:

Martha Washington, Laura, Alice, Argentina in Oceania

Druge nove parnike, ki bodo vozili 19 milj na uro, gradijo.—Parniki odplujejo iz New Yorka ob sredih ob 1 popoldan in iz Trsta ob sobotih ob 2 popoldan proti New Yorku.—Vsi parniki imajo brezžižni brzojav, električno razsvetlavo in so modernog urejeni.—Hrana je domača.—Mornarji in zdravniki govorijo slovensko in hrvatsko.

Za nadaljne informacije, cene in vozne listke obrnite se na naše zastopnike ali pa na:

PHELPS BROS. & CO. Gen'l Agt's, 2 Washington St., New York.

Ako želite dobre čevlje po zmerni ceni, se oglasite pri

Frank Dedek-u 3840 W. 26th St., Chicago, Ill.

ROJAKI v Waukeganu!

Če kočete piti dobre pijače in se zabaviti po domače pojditte k

B. Mahnich-u, 714 Market Street, Waukegan.

Pri njemu je vse najbolje. Kdo ne vrjame, naj se prepriča.

DOBRA, DOMAČA GOSTILNA v Clevelandu, Ohio

J. SVETE po domače pri ZALARJU 6120 St. Clair ave

toči vino, pivo in žganje prve vrste. Smedke prve kvalitete so na prodaj. Za mnogobrojen poset se priporoča rojakom v Clevelandu, pa potnikom Lastnik.

Po navodilu slovenske angleške slovnice, tolmacha in angl. slov. slovarja se lahko vsaki preprosti človek angleški, ne kakor je v navadnem življenju rabi priučil, kar je v tej deželi najnujno potrebno ako hoče kak boljši posel in neodvisno živeti. Knjiga v platno vezana stane samo \$1.00 in je dobiti pri

V. J. KUBELKA, 538 W. 145th St., New York.

NOVE JESENSKE OBLEKE

v vseh najnovjših krojih in barvah \$7.50 do \$25.00

"PRESTO"

najnovjši patentovan ovratnik

Sukne

p. krojih Kerseys, Vicunas, in Tweeds v vseh barvah za moške, dečke in otroke \$6.50 do \$30.00

LAWDALE CLOTHING HOUSE

S.W. Corner 26th & Central Park Ave.

Rudolph Layer, lastnik.

PRVA SLOVENSKA

Vinarna in Gostilna v Kaliforniji,

kjer se toči dobra vina in inportirano plemenito pivo. Prodaja vina na galone in na drobno.

Ant. Schnabl, cor. Trumbull ave. in 26. Str., Chicago, Ill.

Najboljše in najfinejše obleke so po niski ceni na prodaj pri H. SCHWARTZ,

16-18 N. Halsted St., Chicago.

Velika zaloga klobukov, čepice, čevljev, perila in kofčevkov.

Kdor kupi za pet dolarjev, dobi darilo.

FRANK UDOVIČ, EKSPRESMAN

1643 Blue Island Avenue, CHICAGO, ILLINOIS

Prevaža pohištvo, premog, drva in drugo. Oglasite se pri niem.

Oddaljeni rojaki naj pišejo do pisnico.

Angleščina

brez učitelja! Slovensko Angleška Slovnica, Tolmač in Angl. Slov. Slovar stane samo \$1.00, in je dobiti pri

V. J. KUBELKA, 538 W. 145 St., New York, N. Y.

Največja zaloga slov. knjig. Pišite po cenik!

POZORI! SLOVENCII! POZORI! SALOON

s modernim kegličičem

Sveže pivo v sodčkih in buteljškah in druga raznovrstne pijače ter unijake smodke. Potniki dobe čedno prvočišče za nizko ceno.

Postrežba točna in izborna.

Vsem Slovenecem in drugim Slovanom se toplo priporoča

MARTIN POTOKAR, 1625 So. Centre Ave., Chicago

Valentin Potisek GOSTILNICAR

1237-1st St., La Salle, Ill

Toči vse, gostilni podrejene pijače in se priporoča rojakom za obiljen obisk.

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik.

Uradije od 8-11 predpoldne in od 6-9 zvečer.

1842 So. Ashland Ave.

Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

J. Kosirnik, krojač

izdeluje nove obleke, čisti, lika in popravlja. Cene zmerno.

J. Kosirnik, 3708 W. 26th St.

Tel. Lanwdale 1761. Chicago

LOUIS RABSEL

modernog urejen salun

NA 11